HODNOCENÍ ÚČASTI HYDROLOGICKÝCH VĚDNÍCH OBORŮ NA VEŘEJNÉ SOUTĚŽI VE VÝZKUMU A VÝVOJI GA ČR

Hubert Kříž

Příspěvek obsahuje informace o grantovém systému Grantové agentury ČR a výsledcích účasti hydrologických vědních oborů na veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji této agentury, jakož i řešení některých hydrologických grantových projektů. Kromě toho je v něm i výzva k účastníkům konference Hydrologické dny 2005, aby ve větší míře podávali grantové přihlášky do veřejné soutěže a zúčastňovali se činnosti v odborných komisích GA ČR.

Klíčová slova: Grantová agentura České republiky, hydrologické vědní obory, grantové projekty

***The evaluation of the hydrological sciences participation in the research and development public competition of the Czech Science Foundation**. The article describes the information on the Czech Science Foundation and results of the hydrological sciences participation in the research and development public competition of the agency and hydrological grant projects research. Besides this paper contains the challenge for conference Hydrological days 2005 participants for more submit the applications for a grant and participation in activity expert committees of the Czech Science Foundation.*

Key words: Czech Science Foundation, hydrological sciences, grant projects

---

ÚVOD

Grantová agentura České republiky (GA ČR) byla zřízena vládou České republiky podle zákona České národní rady č. 300/1992 Sb. o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií, aby poskytovala finanční prostředky ze státního rozpočtu na podporu projektů vývoje a výzkumu navrhovanými fyzickými nebo právnickými osobami. Od roku 2003 se veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji v GA ČR řídí podle zákona č. 130/2002 Sb. Podmínky činnosti GA ČR stanoví Statut GA ČR schválený usnesením vlády ČR č. 191 z roku 1993.

Hlavním úkolem GA ČR je zajišťovat rozdělení účelových finančních prostředků na výzkum a vývoj, které jsou jí přidělovány ze státního rozpočtu a kontrola jejich hospodárného využívání. GA ČR pravidelně každoročně počínaje od roku 1993 vyhlašuje veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji na podporu grantových projektů. Návrhy grantových projektů (grantové přihlášky) jsou podávány v pěti základních oborech: technické vědy, přírodní vědy, lékařské vědy, společenské vědy a zemědělské vědy, které se dále ještě dělí na 6 až 9 podoborů. Všechny návrhy grantových projektů, doručené ve stanoveném termínu do GA ČR, jsou hodnoceny přesně stanoveným, který je popsán v Grantovém systému GA ČR 2005.

GA ČR v dubnu 2005 završila 12. rok svojí činnosti. Za dobu její existence došlo k několika významným změnám. V roce 2001 bylo rozhodnuto, že z veřejné soutěže musí být vyřazovány grantové přihlášky, které mají základní formální a rozpočtové nedostatky. Ke změně také došlo ve vyřizování stížností či odvolání na porušení pravidel veřejné soutěže, které se od té doby podávají výhradně kontrolní radě GA ČR. Od roku 1997 vyhlašuje GA ČR program grantů pro absolventy doktorandského studia (POST-DOC), který je určen pro navrhovatele mladší 35 let s ukončeným doktorandským studiem (vědecká hodnost Dr., CSc., nebo zahraniční ekvivalent). V roce 2002 vyhlásila GA ČR mimořádnou veřejnou soutěž s námětem komplexní ochrany proti nepříznivým změnám klimatu v ČR, jako reakci na výskyt povodní. Od dalšího roku počínaje poskytuje GA ČR finanční prostředky i na tzv. doktorské projekty, které jsou zaměřeny na podporu a koordinaci vědecké činnosti v rámci doktorských studijních programů.

HODNOCENÍ PODÍLU HYDROLOGICKÝCH VĚD NA GRANTOVÝCH PROJEKTECH GA ČR

Mezi přihlášenými projekty do veřejné soutěže GA ČR od roku 1993 pravidelně bývají některé, které z hlediska předmětu jejich výzkumu náleží do hydrologických vědních oborů. Hydrologické vědy v GA ČR patří do oboru působnosti oborových komisí technických a přírodních věd. Příslušné grantové přihlášky a výsledky řešení grantových projektů jsou přidělovány a hodnoceny buďto v podoborové komisi 103 Stavebnictví, architektura a doprava, nebo v 205 Vědy o Zemi a vesmíru, v některých výjimečných případech v obou podoborových komisích současně.

.

Přehled o celkovém počtu do veřejné soutěže GA ČR přijatých grantových přihlášek a počtu projektů, kterým byly uděleny granty za celou dobu trvání této agentury od roku 1993 je v tabulce 1. Z této tabulky je možno zjistit, že největší počet přihlášek (2004) byl podán v roce 1996 a nejmenší (1345) v roce 1997. Nejvíce grantů (836) bylo uděleno již v roce 1996, což je pochopitelné, neboť GA ČR zahajovala svojí činnost a všechny přidělené finanční prostředky rozdělila mezi projekty s jejichž řešením se začínalo. V dalším letech musely být finance rozdělovány nejen mezi nové projekty, ale i projekty jejichž řešení pokračovalo z minulých let.

Tab. 1. Počet přijatých přihlášek a udělených grantů GA ČR v letech 1993 - 2005
Tab. 1. Number of Applications and Grants in the Czech Science Foundation over 1993 to 2005

Rok	Počet grantových přihlášek	Počet udělených grantů	Podíl z počtu přihlášek v %	Počet udělených grantů projektům z oboru hydrologických věd
1993	1848	836	45	6
1994	1686	643	38	3
1995	1514	563	37	7
1996	2004	696	35	4
1997	1345	487	36	5
1998	1654	448	27	2
1999	1574	531	34	4
2000	1692	564	33	4
2001	1552	517	33	6
2002	1587	602	38	4
2003	1525	618	40,5	7
2004	1576	481	31	6
2005	1711	564	33	6

V posledním sloupci tabulky jsou počty projektů z oboru hydrologických věd, kterým byly v příslušném roce uděleny granty. Celkem dosud získalo granty GA ČR 64 projektů z hydrologických vědních oborů, z toho řešení 45 projektů již bylo ukončeno a 19 ještě probíhá. Hydrologické vědy jak z hlediska počtu každoročně podávaných grantových přihlášek do veřejné soutěže GA ČR, tak i udělovaných grantů zaostávají za ostatními vědními obory. Jejich podíl na celkovém počtu projektů, kterým byly v jednotlivých letech uděleny granty GA ČR je malý a neodpovídá významu jaký mají pro vodní hospodářství nebo životní prostředí. Nejvíce grantů (7) bylo uděleno projektům z oboru hydrologických věd v roce 1995, 2003 a nejméně (2) v roce 1998. Za pozornost stojí skutečnost, že v roce 2003 byly uděleny granty 4 projektům pracovníků Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR v Praze.

Z ukončených hydrologických grantových projektů byl jednoznačně nejvýznamnější grantový projekt registrační číslo 103/99/1470 Extrémní hydrologické jevy v povodích, jehož navrhovatelem byl prof. Ing. Adolf Patera, DrSc. ze Stavební fakulty ČVUT v Praze. Projekt řešil tým odborníků z Fakulty stavební ČVUT Praha a VUT Brno, ČZU Praha, ČHMÚ, VÚMOP, ÚEK AV ČR, ÚH AV ČR a VÚV TGM. Výsledkem jeho řešení byl výběr a otestování hydrologických předpovědních modelů, metodické postupy pro posuzování protipovodňových opatření v podmínkách ČR aj.

Mezi významné grantové projekty z oboru hydrologických věd, jejichž řešení bylo ukončeno, náleží např.:

103/93/0397 Stanovení vlivu koncentrace a vybraných fyzikálních parametrů na tokové vlastnosti zahuštěných jemnozrnných suspenzí. Řešitelé: V. Havlík, P. Vlasák, K. Brada.
103/93/0637 Ochrana kvality povrchových vod určených k zásobení obyvatelstva pitnou vodou před znečištěním dešťovými vodami odtékajícími z urbanizovaného území. Řešitel: Z. Koníček
103/93/0841 Modelování vlivu klimatických změn na hospodaření s vodou v nádržích a vodohospo-dářských soustavách. Řešitelé: K. Nacházel a J. Buchtele.
103/95/0031 Modelování vlivu antropogenní činnosti na zdroje podzemní vody. Řešitel: I. Kazda.
205/98/0064 Prognóza a simulace ledových jevů a povodní. Řešitelé: V. Matoušek, A. Patera, J. Kubát.
103/00/0384 Interakce vodních cest a objektů na vodním toku s okolním prostředím. Řešitelé: V. Broža, K.Kubát.
103/01/0201 Problematika operativního řízení vodohospodářských soustav v podmínkách neurčitosti. Řešitel: K. Nacházel.
103/01/0322 Vliv travních společenstev na vodní zdroje v horských povodích postižených kyselou atmosférickou depozicí. Řešitel: J. Křeček.
103/02/0018 Využití metod teorie pravděpodobnosti, matematického modelování, hodnocení škod a rizikové analýzy při návrhu protipovodňových opatření. Řešitel: J. Říha.
205/02/P109 Analýza vlivu vody na aktivitu sesuvů v křídových jílovcích a slínovcích Českého masivu. Řešitel: J. Novotný.

Kromě malého počtu projektů z oboru hydrologických věd, kterým byly dosud uděleny granty, lze za další nepříznivou skutečnost považovat to, že odborníci z řad hydrologů, vodohospodářů aj. jsou nedostatečně zastoupeni v podoborových a oborových komisích, tj. odborných poradních orgánech předsednictva GA ČR. Tyto komise vyhodnocují došlé grantové přihlášky a hodnotí výsledky řešení grantových projektů. Předkládají předsednictvu GA ČR pořadníky projektů pro udělování grantů a hodnocení dosažených výsledků. V oborové komisi 1 – Technické vědy jsou hydrologické vědní disciplíny zastoupeny jedním pracovníkem Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR. V podoborové komisi 103 – Stavebnictví, architektura a doprava jsou 3 odborníci z hydrologických věd. Z hlediska jejich odborného zaměření patrně není příliš vhodné, že všichni 3 jsou hydrotechniky a navíc 2 z nich jsou z Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR. V oborové komisi 2 – Přírodní vědy nemají hydrologické vědy žádného zástupce a také v podoborové komisi 205 – Vědy o zemi a vesmíru chybí odborník z hydrologických oborů, přitom mají posuzovat návrhy projektů, které náleží do hydrologie a vodního hospodářství. Nedostatečné odborné znalosti pověřených zpravodajů k těmto projektům se negativně mohou projevovat jak při vyhodnocování došlých přihlášek, tak i hodnocení výsledků řešených grantových projektů. Např. v grantových přihláškách pro období 2003 – 2005, které došly do podoborové komise 205 bylo 5 projektů a v pro období 2005 – 2007 dokonce 10 projektů (dalších 12 žádosti došlo do podoborové komise 103), které se měly zabývat převážně studiem hydrologických jevů nebo vodních zdrojů, jakož i další projekty, při jejichž řešení bylo třeba věnovat pozornost hydrologickým poměrům alespoň částečně.

GA ČR každoročně vyzývá instituce a organizace zabývající se výzkumem a vývojem, aby navrhovaly kandidáty pro doplnění komisí GA ČR za stávající členy, kterým skončilo šestileté funkční období. Na základě návrhových listů kandidátů, doručených do GA CR v posledních dvou letech, jsou vybíráni a doporučováni předsednictvu GA ČR noví členové oborových a podoborových komisí pro tento účel ustanovenými pracovními skupinami, v nichž jsou zástupci Rady vlády pro vývoj, výzkum a inovace, předsednictva a kontrolní rady GA ČR. Mezi hlavní kriteria pro výběr nových členů komisi patří odborná specializace, jejich doporučení nezávislými odborníky a publikační činnost.

ZÁVĚR

Hydrologické vědy se ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji pravidelně vyhlašované GA ČR nemohou měřit jak z hlediska počtu podávaných grantových přihlášek, tak i udělovaných grantů s některými vědními obory, jako je např. fyzika, matematika, chemie, biologie nebo geologie, ale

vzhledem ke své důležitosti pro vodní hospodářství či životní prostředí by se přesto měly více prosazovat a dosahovat lepších výsledků v této soutěži o granty GA ČR.

Rozhodně nemůžeme být spokojeni s malým počtem grantů GA ČR, které dosud získávaly projekty z hydrologických vědních oborů v minulých letech. Účastníci Hydrologických dnů 2005 by se měli na svých pracovištích zasadit o to, aby se věnovala větší pozornost vyhlašované veřejné soutěži GA ČR na podporu výzkumu a vývoje než dosud a bylo to této soutěže podáváno více kvalitně zpracovaných návrhů projektů (grantových přihlášek standardních i speciálních typů projektů). Na řešení grantových projektů GA ČR mohou spolupracovat s českými institucemi i slovenští hydrologové a vodohospodáři. Rovněž by měly mít instituce a organizace zastoupené na Hydrologických dnech 2005 větší zájem na tom, aby měly v odborných komisích GA ČR svoje zástupce.

Literatura

Výroční zpráva Grantové agentury ČR 2000 – 2002 (2003). Grantová agentura ČR Praha. 60 s.

Přehled ukončených projektů. Projekty řešené v letech 1999 – 2001(2003). Grantová agentura ČR Praha. 416 s.

Grantový systém GA ČR 2005. Standardní projekty. Bulletin Grantové agentury ČR, 13, 2005, mimořádné číslo.

Doc. RNDr. Hubert Kříž, DrSc., Branky 39, 664 49 Ostopovice, hubkriz@brno.cas.cz